

مشاوره: این درس، درس جدیدالتألیفی در کتاب ششم است؛ پس حتماً مباحث منابع قدرت، ابزار اعمال قدرت و علوم اجتماعی و ارزش‌های سیاسی رو مطالعه کن. ضمناً بازم این درس در امتحانات نوبت دوم ۳ نمره است (که اصلاً کم نیست!) شناس طراحى سوالات تشریحی از این درس بیشتر ۱۰ **توجه:** در امتحانات نوبت اول فقط دروس ۱ تا ۵ مورد سؤال خواهند بود.

قدرت اجتماعی

- انسان همواره سه‌گانه قدرت، ثروت و دانش را ارزش‌های واسطه‌ای و پیش‌نیازهای دستیابی به سعادت و کمال حقیقی می‌داند. ولی وقتی عملکرد آن‌ها را در دستیابی به سعادت با یکدیگر مقایسه می‌کند، معمولاً دانش را کاملاً مثبت (خیر و خوب)، ثروت را خاکستری یا خنثی (نه تماماً خوب و نه تماماً بد) و قدرت را بیشتر منفی (بد و شر) ارزش‌گذاری می‌کند.
- ولی در دوره اخیر و در جهان اجتماعی مدرن، برخی مدعی شدند که همین ارزیابی‌های اخلاقی و نگاه‌های واسطه‌ای به قدرت و ثروت، دست و پا گیر بوده و مانع توسعه آن‌ها شده است و داوری اخلاقی درباره قدرت و ثروت نادیده گرفته شد تا با توسعه و گسترش آن‌ها زمینه آسایش و آرامش دنیوی بیشتر فراهم شود. در نتیجه دانش به علوم ابزاری محدود شد و ثروت دیگر خنثی نبود و ریشه بسیاری از ظلم‌ها و شرارت‌ها قلمداد شد.

چگونگی رفع اختلافات اجتماعی

- وقتی انسان‌ها جمعی زندگی می‌کنند، تفاوت‌های زیستی، طبیعی، جغرافیایی و... می‌تواند باعث اختلاف‌ها و تضادها میان آن‌ها شود. **در نتیجه** ← تصمیم‌گیری درباره مسائل مشترک و رفع اختلاف‌ها و تضادها میان افراد و گروه‌هایی که با هم زندگی می‌کنند موجب می‌شود که سیاست و عمل سیاسی پدید بیاید.
- ابعاد سیاست (دو وجه سیاست)
  - تدبیر و تنظیم امور
  - ضمانت اجرای قانون ← نیازمند قدرت است.
- قلمرو سیاست
  - گذشته ← محدوده حکومت و دولت به حساب می‌آمد.
  - امروزه ← تمامی جامعه می‌تواند قلمرو سیاست باشد.
- تشخیص امور سیاسی و غیرسیاسی: هر واحدی از جامعه و هر کنشی از افراد و گروه‌های اجتماعی که مستقیماً در تنظیم اهداف جامعه مشارکت یا با قدرت سر و کار دارد، **سیاسی** به شمار می‌رود.

نکته

معنای سیاست	معنای قدرت
<ul style="list-style-type: none"> • در گذشته: محدوده حکومت و دولت به حساب می‌آمد. • امروزه: تمامی جامعه قلمرو سیاست است. • سیاست در کل جامعه و همه اجزای آن وجود دارد. • مجموعه روش‌هایی است که هر واحد اجتماعی برای تحقق اهداف جمعی به کار می‌گیرد. • قدرت محقق کردن اهداف یک نظام اجتماعی به شیوه کارآمد و مؤثر است. 	<ul style="list-style-type: none"> • در گذشته: <ul style="list-style-type: none"> • وجه عینی و محسوس سیاست • مسئله اول و اصلی سیاست نبوده است. • وسیله و ابزاری برای تحقق اهداف و فضیلت‌های اخلاقی است. • جهان مدرن: <ul style="list-style-type: none"> • مستقلاً دارای اهمیت شده است. • مسئله اصلی سیاست و جوهر آن شده است. • بیشتر با آرمان پیروزی و موفقیت و تسلط ارزیابی می‌گردد.

تغییرات قدرت در گذر زمان

• قدرت اجتماعی

- قدرت اجتماعی بدون پذیرش و توافق دیگران پدید نمی‌آید. تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر به دو صورت می‌تواند باشد:
  ۱. تبعیت با رضایت
  ۲. تبعیت با کراهت

نکته: موجودی که بتواند کاری را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، دارای قدرت است. **نتیجه** ← انسان کنشگری قدرتمند است.

قدرت اجتماعی پیدا می‌شود

وقتی که

انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر دیگران اثر بگذارد و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد.

نتیجه

پیدایش مفهوم تبعیت

آنان که توان تأثیرگذاری بیشتری بر اراده دیگران دارند، قدرت اجتماعی بیشتری دارند.

- قدرت فردی محدود است و انسان هم ناتوان در تأمین همه نیازهای خود ← برای تأمین نیازهایش به دیگران احتیاج دارد.

ابزارهای اعمال قدرت	تنبیهی	تشویقی	اقتناعی
ویژگی‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • پیروی از روی اجبار است. • امروزه عمدتاً، منحصر و متمرکز در دست دولت‌هاست. • از طریق قانون و پیمودن مراحل قانونی اعمال می‌شود. 	<ul style="list-style-type: none"> • پیروی به دلیل پاداش • با تغییر نگرش و اعتقاد فرد تابع قدرت، اعمال می‌شود. • تبعیت و پیروی نشانه کار درست است. 	

عوامل قدرت

سه چیز با عنوان عوامل قدرت نامیده می‌شود: **شخصیت، مالکیت و سازمان**، یعنی اگر کسی بخواهد قدرت داشته باشد، باید در یکی از این سه وضعیت حضور داشته باشد: برای مثال یا باید شخصیت قدرتمندی باشد و زور زیادی داشته باشد یا باید صاحب و مالک چیزهایی باشد و یا اینکه در یک سازمان، اداره و نهادی قدرت داشته باشد (مانند مدیر یک اداره).

حال سؤال این است که چه نسبتی میان عوامل و ابزارهای قدرت وجود دارد؟ عوامل قدرت، قالب شکل‌گیری و اعمال ابزارهای قدرت هستند، یعنی فردی برای اینکه بتواند از روش تنبیه استفاده کند، باید زور داشته باشد و بتواند با زور، فرد دیگر را مجبور کند یا اینکه اگر روش تشویق قرار است اتفاق بیفتد، یک فرد باید مالک یک چیز باشد تا بتواند آن را پرداخت کند تا تشویق اتفاق بیفتد؛ بنابراین افراد باید در شرایط عوامل قدرت قرار بگیرند تا بتوانند از ابزارهای قدرت استفاده کنند.

منابع و عوامل قدرت	شخصیت	مالکیت (ثروت و درآمد)	سازمان
ویژگی‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • موجب دست یافتن به یک یا چند ابزار قدرت می‌شود. • با قدرت اقناعی یعنی توانایی ترغیب یا ایجاد باور، نزدیکی بیشتری دارد. 	<ul style="list-style-type: none"> • وسیله جذب اطاعت دیگران است. • ثروت، وجه و شکوهی به فرد عامل قدرت می‌دهد. • که همان اراده و قاطعیت اوست. • می‌تواند موجب اطاعت اقناعی دیگران شود. • مسلم است که مالکیت بیشتر با قدرت تشویقی قرابت دارد. 	<ul style="list-style-type: none"> • یعنی جمع کسانی که منافع، ارزش‌ها یا برداشت‌های مشترکی دارند. • مهم‌ترین منبع قدرت در جوامع امروزی است. • انسجام اجتماعی • یکپارچگی نظام • با قدرت اقناعی خویشاوند است.

نکته: از اثرگذاری و تأثیر شخصیت تا حدود زیادی کاسته شده است.

- از سهم مالکیت نیز فرو کاسته شده است.
- نقش سازمان افزایش یافته است ← بیشترین قدرت‌ها درون سازمان‌ها متمرکز شده‌اند.

قدرت و علوم اجتماعی

چند نکته مهم در این بخش قابل توجه است:

۱. قدرت به شکل اجتناب ناپذیری ارزشی است و به قدرت بی طرفانه است.
  ۲. سابقه تاریخی اعمال تنبیهی قدرت، شهرت هراسناکی برای قدرت پدید آورده است.
  ۳. قدرت اقتناعی بر بسیاری از اعمال قدرت‌ها سرپوش می‌گذارد.
  ۴. قدرت یک ضرورت اجتماعی است و در جامعه و زندگی اجتماعی اجتناب‌ناپذیر است.
  ۵. قدرت نامشروع، غیراخلاقی است اما خود قدرت امر شر و پلیدی نیست.
  ۶. باید از مواجهه بدبینانه و زاهدانه با قدرت خودداری کنیم.
- اهداف کنش سیاسی
- حفظ وضع موجود ← هدف ← پیشگیری از تغییری است که وضعیت را بدتر می‌کند.
  - تغییر وضع موجود ← هدف ← ایجاد وضعیت بهتر

مطالعه علمی ارزش‌های سیاسی

در جدول زیر، ارزیابی علمی ارزش‌های اجتماعی از دیدگاه جامعه‌شناسی تبیینی، تفسیری و انتقادی را مورد بررسی قرار می‌دهیم:

جامعه‌شناسی تبیینی	جامعه‌شناسی تفسیری	جامعه‌شناسی انتقادی
<ul style="list-style-type: none"> ■ منحصر کردن علم به علم تجربی ■ ارزش‌های انسانی را قابل مطالعه علمی نمی‌داند. ■ معنازدایی و ارزش‌زدایی از سیاست و قدرت و فروکاستن آن‌ها به پدیده‌های مادی و فاقد معنا از شناخت واقعی آن‌ها می‌کاهد. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ سیاست و قدرت را پدیده‌های معنادار و ارزشی می‌داند. ■ صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند. ■ نمی‌تواند ملاکی برای مقایسه ارزش‌ها با هم و یا تشخیص خوب از بد و درست از غلط به دست آورد. ■ سیاست و قدرت خارج از ذهن مردم و مستقل از ادراک آن‌ها، جوهی محسوس و واقعی دارد که رویکرد تفسیری به علت تمرکز بر ذهنیت‌ها، توان مطالعه و بررسی آن را ندارد. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ معتقدند که این دو رویکرد محافظه‌کارند؛ زیرا هیچ راهکاری برای بهتر ساختن وضعیت موجود ندارند. ■ انسان‌ها را در برابر وضعیت موجود، منفعل و مجبور می‌سازند. ■ به دنبال یافتن راهی برای داوری علمی درباره ارزش‌های اجتماعی به‌ویژه در عرصه سیاست و قدرت را ضروری می‌دانند.

سوالات امتحان

بخش اول

چگونگی رفع اختلافات اجتماعی - تغییرات قدرت در گذر زمان

الف عبارتهای صحیح یا غلط را مشخص کنید.

۵۲۱. انسان همواره سه‌گانه قدرت، ثروت، دانش را ارزش‌های واسطه‌ای و پیش‌نیاز دستیابی به سعادت و کمال حقیقی می‌داند.
۵۲۲. در دوره اخیر و در جهان اجتماعی مدرن، برخی مدعی شدند که نگاه‌های واسطه‌ای به قدرت و ثروت باعث پیشرفت هستند و باید بیشتر صورت بگیرند.
۵۲۳. در تجربه بشر دوره مدرن، معنا و ارزش قدرت، ثروت و دانش مورد تردید بتیادی قرار گرفت.
۵۲۴. آنچه سیاست و عمل سیاسی در یک جامعه را پدید می‌آورد، تصمیم‌گیری درباره مسائل مشترک و رفع اختلاف‌ها و تضادها میان افرادی است که با هم زندگی می‌کنند.
۵۲۵. هرچه در گذر زمان، جوامع پیچیده‌تر شوند، سیاست نیز کم‌اهمیت‌تر و البته ساده‌تر می‌شود، زیرا این جوامع می‌توانند خود، مشکلات خود را حل کنند.
۵۲۶. در پاسخ به این پرسش که سیاست، قدرت است یا قانون، باید گفت بسته به شرایط آن متفاوت است و گاهی قدرت است و گاه قانون.
۵۲۷. قدرت وجه محسوس و عینی سیاست است در عین اینکه در گذشته مسئله اول و اصلی سیاست بوده است.
۵۲۸. تلقی عمده جوامع و فرهنگ‌ها در گذشته از قدرت و سیاست، ابزاری برای تحقق فضیلت‌های اخلاقی بوده است.
۵۲۹. رواج سیاست‌نامه‌ها که مجموعه نصیحت‌هایی برای ملوک و پادشاهان بود، شاهد این است که سیاست‌مداران ناگزیر از توجه به معنایی مثبت از قدرت و سیاست بوده‌اند.
۵۳۰. در دوره مدرن، قدرت تبدیل به بخشی جتنبی از سیاست شده است و این نگاه رواج پیدا کرده که سیاست مساوی با قدرت نیست.
۵۳۱. در دوره مدرن، سیاست با غایت و هدف سعادت و فضیلت ارزیابی نمی‌شود بلکه با آرمان پیروزی، موفقیت و تسلط ارزیابی می‌گردد.
۵۳۲. در گذشته قلمرو سیاست، دولت و حکومت بود و امروز قلمرو آن می‌تواند تمامی جامعه باشد.
۵۳۳. هر واحد از جامعه و هر کتشی از افراد جامعه که در تنظیم اهداف جامعه مشارکت دارد یا با قدرت سر و کار دارد، لزوماً سیاسی به شمار نمی‌رود.
۵۳۴. در گذشته، سیاست و حکومت یکی گرفته می‌شد، اما امروزه سیاست را با هیچ مقوله عینی و محسوسی یکی نمی‌گیرند.

۵۴۵. قدرت توانایی محقق کردن اهداف یک نظام اجتماعی به شیوه کارآمد و مؤثر است و سیاست ضمانت اجرای هرگونه عمل جمعی است.
۵۴۶. سیاست از سطح خرد تا کلان در جامعه منتشر است و در صورت فقدان آن، بقای جامعه با خطری جدی مواجه می‌شود.
۵۴۷. سیاست پشت سر تمام نقش‌ها و روابط نقشی وجود دارد و در همه قسمت‌های جامعه جاری است ولی هر نگاه به جامعه و هر وجهی از جامعه سیاسی نیست.
۵۴۸. انسان کنشگری قدرتمند است، زیرا موجودی که بتواند کاری را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، دارای قدرت است.
۵۴۹. ابزارهای اعمال قدرت از گذشته تا کنون تغییر چندانی نداشته است و کاربردی‌ترین ابزار در حال حاضر ابزارهای اقتاعی هستند.
۵۵۰. وجه مشترک قدرت تنبیهی و اقتاعی این است که در هر دو، پیروی‌کننده نسبت به تبعیت و پیروی خود آگاهی دارد.
۵۵۱. در قدرت اقتاعی، تبعیت و پیروی لزوماً نشانه کار درست نیست زیرا در مواردی تبعیت‌کننده متوجه پیروی خود نمی‌شود.
۵۵۲. اقتاع می‌تواند در مسیر درست و شایسته و یا در مسیر غلط و اشتباه به کار گرفته شود.
۵۵۳. علت اینکه امروزه نزاع و دعوا و اخبار مربوط به آن بیشتر از گذشته است این است که قدرت تنبیهی برخلاف گذشته دیگر فقط در دست دولت‌ها نیست.
۵۵۴. علاوه بر ابزارهای سه‌گانه قدرت، دو منبع قدرت هم وجود دارند که عبارت‌اند از دانش و ثروت.
۵۵۵. مالکیت که همان ثروت و درآمد است، وسیله جذب اطاعت دیگران است و مسلماً مالکیت بیشتر با قدرت تشویقی قرابت دارد.
۵۵۶. مهم‌ترین منبع قدرت در جوامع امروزی، مالکیت است. مالکیت به فرد عامل قدرت، وجهه و شکوهی می‌دهد که همان قاطعیت و اراده اوست.
۵۵۷. سازمان مستلزم پذیرفتن هدف‌های آن توسط افراد و اعضای آن است. سازمانی که یکپارچه نباشد، نمی‌تواند اطاعت از خود را تضمین کند.
۵۵۸. امروزه مالکیت و شخصیت به پشت‌گرمی سازمان، مؤثر واقع می‌شود و بیشترین قدرت‌ها درون سازمان‌ها متمرکز شده است.

ب جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

۵۵۹. اگر انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد، _____ شکل می‌گیرد. (دی ۱۴۰۰)
۵۶۰. انسان همواره سه‌گانه قدرت، ثروت و دانش را _____ و پیش‌نیازهای دستیابی به سعادت و کمال حقیقی می‌داند.
۵۶۱. در دوره مدرن نخستین واکنش و جنبش اجتماعی در برابر _____ شکل گرفت و دیگر نه یک امر ختنی که ریشه بسیاری از شرارت‌ها قلمداد شد.
۵۶۲. تصمیم‌گیری درباره مسائل مشترک و رفع اختلاف‌ها و تضادهای میان افراد و گروه‌هایی که باهم زندگی می‌کنند، _____ و _____ را در زندگی اجتماعی پدید می‌آورد.
۵۶۳. هرچه در گذر زمان، _____ پیچیده‌تر می‌شوند سیاست نیز ضروری‌تر و البته پیچیده‌تر می‌شود.
۵۶۴. سیاست دو وجه یا دو بعد اصلی دارد. یک بعد آن _____ که امروزه به قانون کاهش یافته است و بعد دیگر آن، _____ است که نیازمند قدرت می‌باشد.
۵۶۵. _____ وجه عینی و محسوس سیاست و جنبه الزام‌آور آن است ولی در گذشته هرگز مسئله اول و اصلی سیاست نبوده است.
۵۶۶. در گذشته و به صورت عادی، _____، محدوده حکومت و دولت به حساب می‌آمد ولی امروزه این تلقی وجود ندارد و تمامی جامعه می‌توانند قلمرو آن باشند.
۵۶۷. هر واحدی از جامعه و هر کنشی از افراد و گروه‌های اجتماعی که مستقیماً در _____ مشارکت یا با قدرت سر و کار دارد، سیاسی به شمار می‌رود.
۵۶۸. مجموعه روش‌هایی که هر واحد اجتماعی برای تحقق اهداف جمعی به کار می‌گیرد، _____ است.
۵۶۹. قدرت محقق کردن اهداف یک نظام اجتماعی به شیوه مؤثر و کارآمد، _____ است و _____ ضمانت اجرای هرگونه عمل جمعی است.
۵۷۰. امروزه از ابزارهای _____ کمتر از ابزارهای _____ استفاده می‌شود و بیشترین استفاده مربوط به ابزارهای _____ است.
۵۷۱. فرد در ابزار تنبیهی برای _____ پیروی می‌کند و در ابزارهای تشویقی، علت پیروی او _____ است.
۵۷۲. امروزه قدرت تنبیهی، عمدتاً منحصر و متمرکز در دست _____ است که از طریق قانون و پیروان مراحل قانونی اعمال می‌شود.
۵۷۳. علاوه بر ابزارهای سه‌گانه قدرت باید از منابع و عوامل قدرت نیز یاد کرد. به این معنا که سه چیز، موجب دسترسی به قدرت می‌شود: _____، _____ و _____.
۵۷۴. در جوامع نخستین، _____ منبع دستیابی به قدرت تنبیهی بود و هنوز هم در برخی از گروه‌ها مردان برای مردان قوی‌تر، منبع قدرت است.
۵۷۵. مالکیت یا همان _____ و _____ وسیله جذب اطاعت دیگران است و مسلم است که با قدرت _____ قرابت بیشتری دارد.
۵۷۶. جمع کسانی که منافع، ارزش‌ها یا برداشتهای مشترکی دارند، _____ نامیده می‌شود که مهم‌ترین منبع قدرت در جوامع امروزی است.
۵۷۷. سازمان هم‌پیوند میان افراد و گروه‌های انسانی مانند رابطه همکاران و هم‌وطنان و هم‌کیشان را در بر می‌گیرد که از آن به _____ یاد می‌شود و هم‌پیوند میان نقش‌ها، واحدها ساختارهای اجتماعی مثل رابطه اقتصاد و سیاست یا علم و سیاست را شامل می‌شود که از آن به _____ تعبیر می‌شود.
۵۷۸. سازمان در درجه نخست با _____ خویشاوند است به این معنا که اعمال این نوع از قدرت نیازمند سازمان است.
۵۷۹. امروزه بیشتر قدرت‌ها درون _____ متمرکز شده‌اند و از تأثیر شخصیت و مالکیت تا حدود زیادی کاسته شده است.

ج گزینه درست را انتخاب کنید.

۵۸۰. کدام یک پس از اتفاقاتی که در دوره مدرن افتاد، دیگر راهنمایی به سوی سعادت نبود؟
 (۱) دانش (۲) ثروت (۳) شخصیت (۴) قدرت
۵۸۱. کدام یک از عناصر شکل‌دهنده قدرت نیست؟
 (۱) آگاهی (۲) اراده (۳) گزینه‌های «۱» و «۲» (۴) هدف
۵۸۲. کدام یک از ابزارهای اعمال قدرت نیست؟
 (۱) شخصیت (۲) تنبیه (۳) تشویق (۴) اقتاع
۵۸۳. کدام یک از منابع قدرت نیست؟
 (۱) ثروت (۲) سازمان (۳) شخصیت (۴) تنبیه

۵۸۴. کدام‌یک به وجه مشترک قدرت تنبیهی و تشویقی اشاره ندارد؟
 (۱) هر دو ابزار قدرت هستند.
 (۲) هر دو در گذشته پرکاربردتر بودند.
 (۳) پیروی‌کننده در آن‌ها نسبت به تبعیت خود آگاه است.
 (۴) ثروت از زیرمجموعه‌های هردوی آن‌هاست.
۵۸۵. امروزه قدرت تنبیهی در اختیار کدام‌یک از ساختارهای اجتماعی زیر است؟
 (۱) دولت‌ها
 (۲) مردم
 (۳) دولت و مردم
 (۴) نهادهای بین‌المللی
۵۸۶. کدام یک از عواملی نیست که باعث دستیابی به قدرت می‌شود؟
 (۱) مالکیت
 (۲) شخصیت
 (۳) اقتناع
 (۴) سازمان
۵۸۷. پیوند میان افراد و گروه‌های انسانی، مانند رابطه همکاران چه نامیده می‌شود؟
 (۱) ساختار اجتماعی
 (۲) یکپارچگی نظام
 (۳) گروه اجتماعی
 (۴) انسجام اجتماعی
۵۸۸. کدام یک در مورد تغییرات گذشته تا امروز صحیح نیست؟
 (۱) استفاده از قدرت تشویقی کم شده است.
 (۲) تأثیر شخصیت کاهش یافته است.
 (۳) سازمان مهم‌تر از گذشته شده است.
 (۴) مالکیت کمتر منبع قدرت محسوب می‌شود.

د به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۵۸۹. همواره تلقی انسان از ثروت، دانش و قدرت چه بود؟
۵۹۰. چرا انسان همواره ثروت، دانش و قدرت را خوب و خیر قلمداد می‌کرد؟
۵۹۱. نتیجه مقایسه عملکرد قدرت، دانش و ثروت در دستیابی به دانش چه بود؟
۵۹۲. تفاوت‌ها در زندگی جمعی انسان‌ها باعث چه می‌شوند؟
۵۹۳. سیاست و عمل سیاسی چگونه دیده می‌آیند؟
۵۹۴. رابطه گذر زمان، جوامع و سیاست چگونه است؟
۵۹۵. دو بعد یا وجه سیاست را نام ببرید.
۵۹۶. در پاسخ به این پرسش که سیاست، قدرت است یا قانون چه باید گفت؟
۵۹۷. ضمانت اجرای قانون نیازمند چیست؟
۵۹۸. امروزه تدبیر و تنظیم امور به چه کاهش یافته است؟
۵۹۹. برای اجرای قانون چه باید کرد؟
۶۰۰. وجه عینی و محسوس سیاست و جنبه الزام‌آور آن چیست؟
۶۰۱. قدرت در گذشته چه قلمداد می‌شده است؟
۶۰۲. رواج سیاست‌نامه‌ها در گذشته نشانه چیست؟
۶۰۳. قدرت در قرون اخیر چه وصفی یافته است؟
۶۰۴. سیاست با نگاه اندیشه جهان مدرن، چگونه ارزیابی می‌گردد؟
۶۰۵. امروز قلمرو سیاست چیست؟ در گذشته چگونه بود؟
۶۰۶. اینکه تمام جامعه می‌تواند قلمرو سیاست باشد چه معنایی را نمی‌رساند؟
۶۰۷. سیاست را تعریف کنید.
۶۰۸. قدرت چیست؟
۶۰۹. چرا انسان کنشگری قدرتمند است؟
۶۱۰. قدرت اجتماعی چه زمانی پیدا می‌شود؟
۶۱۱. وجه مشترک قدرت تنبیهی و تشویقی چیست؟
۶۱۲. به ترتیب، علت پیروی در قدرت تنبیهی و تشویقی چیست؟
۶۱۳. تفاوت روش اقتاعی با دو ابزار دیگر قدرت چیست؟
۶۱۴. ابزارهای اعمال قدرت را نام ببرید.
۶۱۵. در اقتناع تبعیت نشانه چیست؟ این رویه تا کجا پیش می‌رود؟
۶۱۶. انحصار و تمرکز قدرت تنبیهی امروزه در دست کیست؟
۶۱۷. سه چیز موجب دسترسی به قدرت می‌شود: آن‌ها را نام ببرید.
۶۱۸. منابع و عوامل قدرت چیست؟
۶۱۹. شخصیت را تعریف کنید.
۶۲۰. امروزه شخصیت به کدام ابزار قدرت نزدیک‌تر است؟
۶۲۱. قدرت اقتاعی به چه معناست؟
۶۲۲. کارکرد ثروت چیست؟
۶۲۳. مالکیت با کدام ابزار قدرت قرابت دارد؟
۶۲۴. سازمان چیست؟
۶۲۵. مهم‌ترین منبع قدرت در جوامع امروزی چیست؟

۶۲۶. انسجام اجتماعی را تعریف کنید.
۶۲۷. یکپارچگی نظام چیست؟
۶۲۸. اینکه سازمان با قدرت اقتناعی خویشاوند است به چه معناست؟
۶۲۹. لازمه سازمان چیست؟
۶۳۰. کدام سازمان با چه ویژگی‌هایی نمی‌تواند اطاعت افراد بیرون از خود را تضمین کند؟
۶۳۱. اهمیت تغییرات در منابع قدرت تا چه حد بوده است؟
۶۳۲. منظور از انسجام اجتماعی و یکپارچگی نظام چیست؟
۶۳۳. با توجه به مفهوم سیاست و قدرت هر عبارت به کدام یک مربوط است؟
- الف) در کل جامعه و هر اجزای آن وجود دارد.
- ب) از سطح خرد تا کلان منتشر است.
- ج) ضمانت اجرای هر عمل جمعی
- د) آمریت نهادیته شده در جامعه
- ه) مجموعه روش‌های واحد اجتماعی برای تحقق اهداف

ه به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۶۳۴. در دوره اخیر چه عقیده‌ای درباره ثروت و قدرت مطرح شد و چه نتایجی در پی داشت؟ توضیح دهید.
۶۳۵. پس از آشکار شدن پیامدهایی ناخوشایند در دوره مدرن، دو واکنش پدید آمد. توضیح دهید.
۶۳۶. پس از واکنش به دانش، چه تلقی‌ای از آن ایجاد شد؟
۶۳۷. پس از شک و تردید بنیادی درباره معنا و ارزش دانش، قدرت و ثروت چه شد؟
۶۳۸. منظور از اینکه قدرت، وسیله‌ای برای تحقق اهداف اخلاقی است را شرح دهید.
۶۳۹. روند ابزارهای اعمال قدرت، از گذشته تاکنون را شرح دهید.
۶۴۰. دو روی قدرت تبیینی از طریق قانونی را بنویسید.
۶۴۱. چرا برخلاف گذشته، خبر کمتری از نزاع‌ها و دعوای فردی و دسته‌جمعی به گوش می‌رسد؟
۶۴۲. چرا از دیرزمان وظیفه دولت تعیین منابع مالیات و مصادیق مصرف آن بوده است؟

بخش دوم

قدرت و علوم اجتماعی - مطالعه علمی ارزش‌های سیاسی

الف عبارتهای صحیح یا غلط را مشخص کنید.

۶۴۳. مردم قدرتی را که مانع فرار مالیاتی ثروتمندان می‌شود رانکوهش می‌کنند ولی همین دولت از سوی کسانی که تمایل به تخلف مالیاتی دارند، تحسین می‌شود.
۶۴۴. قدرت به هیچ وجه در ذات خود امری یلید، شر و ناپسند نیست بلکه این قدرت نامشروع است که می‌تواند یک فساد اجتماعی باشد.
۶۴۵. تمامی کنش‌های سیاسی با دو مفهوم بهتر و بدتر هدایت می‌شوند و فضیلت و سعادت در زندگی خوب و جامعه خوب به دست می‌آید.
۶۴۶. با اینکه جوامع و طبیعت شبیه به هم نیستند اما مامی توانیم گاهی نتایجی را که از مطالعه یک جامعه به دست آورده‌ایم، به جوامع دیگر هم تعمیم دهیم.
۶۴۷. اینکه جوامع و فرهنگ‌ها را از نگاه خودشان بررسی کنیم در واقع به معنای استفاده از رویکرد تفسیری است.
۶۴۸. هیچ کدام از رویکردهای تفسیری و انتقادی و تبیینی نمی‌توانند ملاک و معیاری برای ارزیابی و داوری علمی درباره قدرت و سیاست و ارزش‌های سیاسی پشت سر آن‌ها به دست آورند.
۶۴۹. مرگ سیاست و بن‌بست زندگی انسان، دست‌شستن از آرمان داوری علمی ارزش‌های اجتماعی است.
۶۵۰. قوام و دوام ارزش‌ها، در دو قلمرو آرمانی و واقعی، محصول آگاهی، خواست و عمل مردم است.

ب جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

۶۵۱. قدرت مفهومی مسئله‌برانگیز و به شکل اجتناب‌ناپذیری، _____ است و سخن گفتن از سیاست و قدرت به‌ندرت بی‌طرفانه است.
۶۵۲. تمامی کنش‌های سیاسی با دو مفهوم _____ و _____ هدایت می‌شوند و مهم‌ترین هدف ما در زندگی دستیابی به فضیلت‌های فردی و سعادت همگانی است.
۶۵۳. امور سیاسی همواره مورد تأیید، رد، انتخاب یا طرد، ستایش یا نکوهش انسان‌ها قرار می‌گیرند یعنی امور سیاسی _____ نیستند.
۶۵۴. طبیعت یک نظم _____ دارد یعنی قوانین طبیعت در همه مکان‌ها و زمان‌ها یکسان‌اند از این رو نتایج مطالعه طبیعت در هر مکان و زمانی می‌تواند به تمامی مکان‌ها و زمان‌ها تعمیم داده شود.
۶۵۵. جامعه‌شناسی تبیینی ناگزیر با _____ و _____ از سیاست و قدرت و فروکاستن آن‌ها به پدیده‌های مادی و فاقد معنا، از شناخت واقعی آن‌ها باز می‌ماند.
۶۵۶. سیاست و قدرت، خارج از ذهن مردم و مستقل از ادراک آن‌ها، وجوهی محسوس و واقعی دارد که رویکرد تفسیری به‌علت _____، توان مطالعه و بررسی آن را نیز ندارد.
۶۵۷. جامعه‌شناسان انتقادی، یافتن راهی برای داوری علمی درباره ارزش‌های اجتماعی به‌ویژه در عرصه سیاست و قدرت را ضروری می‌دانند و دست‌شستن از این آرمان بزرگ را _____ و _____ معرفی می‌کنند.

ج گزینه درست را انتخاب کنید.

۶۵۸. معنزدایی و ارزش‌زدایی از سیاست و قدرت مربوط به کدام رویکرد جامعه‌شناسی است؟
- (۱) تبیینی (۲) تفسیری (۳) انتقادی (۴) تفهیمی

۶۵۹ کدام رویکرد جامعه‌شناسی بر ذهنیت‌ها متمرکز است؟

- (۱) تفسیری (۲) ابزاری

(۳) انتقادی

(۴) تبیینی

د به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۶۶۰ هر کنش سیاسی با چه هدفی انجام می‌شود؟
 ۶۶۱ چرا قدرت شهرت هراسناکی دارد؟
 ۶۶۲ همواره باید چگونه به قدرت‌ها بنگریم؟ چرا؟
 ۶۶۳ مهم‌ترین هدف ما در زندگی چیست؟
 ۶۶۴ چرا فعالیت‌های سیاسی باید در جهت دسترسی به جامعه خوب باشند؟
 ۶۶۵ اینکه امور سیاسی پدیده‌هایی خنثی نیستند به چه معناست؟
 ۶۶۶ نظم جهان‌شمول طبیعت به چه معناست؟
 ۶۶۷ مرگ سیاست و بن‌بست زندگی انسان از نظر جامعه‌شناسان انتقادی چیست؟
 ۶۶۸ در جدول زیر جاهای خالی را با عبارت مناسب کامل کنید.

منابع یا عوامل قدرت	ابزار اعمال قدرت	ارزش‌های اجتماعی
شخصیت	تنبیهی	الف) _____
مالکیت	ب) _____	ثروت
سازمان	ج) _____	د) _____

۶۶۹ هر یک از عبارات زیر مربوط به کدام رویکرد جامعه‌شناسی است؟

- فروگاستن سیاست و قدرت به پدیده‌های مادی و فاقد معنا
 — دست شستن از آرمان داوری بن‌بست زندگی انسان
 — قابل مطالعه علمی ندانستن ارزش‌های سیاسی
 — تمرکز بر ذهنیت‌ها
 — ناتوانی در به دست آوردن ملاک و معیار مقایسه ارزش‌ها

۶۷۰ با توجه به ظرفیت رویکردهای مختلف جامعه‌شناسی با علائم (+، - و ؟) جدول را کامل کنید.

ارزش‌ها	ارزش‌های سیاسی	رویکردهای جامعه‌شناسی
قلمرو حقیقی	فضیلت و رذیلت‌های سیاسی	تبیینی - تفسیری انتقادی
قلمرو آرمانی	معانی و تدابیر سیاسی، قوانین	ب
قلمرو واقعی	قدرت	د

۶۷۱ هر عبارت مربوط به کدام نظام است؟ لیبرال دموکراسی یا جمهوری اسلامی؟

- الف) آزادی مهم‌ترین ارزش اجتماعی
 ب) می‌توان از مقبولیت و مشروعیت حقیقی سخن گفت
 ج) تعیین قوانین و مقررات با خواست مردم و بر اساس احکام الهی
 د) شکل‌گیری با خواست و اراده اکثریت مردم
 ه) شناخت ارزش‌های سیاسی با عقل و وحی

۶۷۲ خطای رویکرد تفسیری و رویکرد تفهیمی - تبیینی در مطالعه جوامع چیست؟

ه به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۶۷۳ جامعه‌شناسی تفسیری، ارزش‌ها و امور سیاسی را چگونه مطالعه می‌کند؟
 ۶۷۴ چرا جامعه‌شناسان تبیینی، ارزش‌های سیاسی را قابل مطالعه نمی‌دانند؟
 ۶۷۵ برای پیشگیری از تعمیم نتایج مطالعه برخی جوامع به سایر جوامع چه باید کرد؟ پس از آن چه مشکلی پیش می‌آید و برای پیشگیری از آن باید چه کرد؟
 ۶۷۶ مطالعه جوامع به روش تفسیری به چه معناست؟ ممکن است چه اشتباهی را در پی داشته باشد؟
 ۶۷۷ چرا دو رویکرد تبیینی و تفسیری محافظه‌کارند؟

۳ «سؤالات تکمیلی»

- ۶۷۸ لیبرالیسم به چه معناست؟
 ۶۷۹ مهم‌ترین ارزش در لیبرال دموکراسی چیست؟
 ۶۸۰ جمهوری در ترکیب جمهوری اسلامی به چه معناست؟
 ۶۸۱ اسلامی در ترکیب جمهوری اسلامی نشانگر چیست؟
 ۶۸۲ دموکراسی چه معنایی دارد؟

(خرداد ۱۴۰۱)

پُر تکرار (شهریور ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱)

پُر تکرار (دی ۹۹ - خرداد ۹۸)

پس از آن چه مشکلی پیش می‌آید و برای پیشگیری از آن باید چه کرد؟

مطالعه جوامع به روش تفسیری به چه معناست؟ ممکن است چه اشتباهی را در پی داشته باشد؟

چرا دو رویکرد تبیینی و تفسیری محافظه‌کارند؟

دی ۱۴۰۱	سوالات امتحان نهایی نوبت دوم		
تاریخ: ۱۴۰۱/۱۰/۲۲	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	رشته: علوم انسانی	درس: جامعه‌شناسی (۳)

ردیف	سوالات	نمره
۱	الف) درست یا نادرست بودن عبارات‌های زیر را مشخص کنید. ۱ اگر دانش عمومی نباشد، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌ریزد. ۲ افرادی که در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌شوند، می‌توانند برای آن‌ها راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند. ۳ روان‌شناسی نمونه‌ای از علوم انسانی و جامعه‌شناسی نمونه‌ای از علوم اجتماعی است. ۴ جامعه‌شناسی خرد به مطالعه ساختارهای اجتماعی می‌پردازد.	۱ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
۲/۱۵	ب) جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. ۵ امکان پیش‌بینی رفتار دیگران و همکاری با آن‌ها را _____ فراهم می‌کند. ۶ از آنجا که ما عضوی از جامعه هستیم، با کنش‌های اجتماعی خود، در حفظ _____ یا تغییر آن اثر می‌گذاریم. ۷ اندیشه‌های جدید هنگامی پدید می‌آید که انسان از _____ گامی فراتر گذارد. ۸ در رویکرد تفسیری برای فهم زندگی اجتماعی باید از ظاهر پدیده‌های اجتماعی عبور کرد و به _____ در کنش‌ها راه یافت. ۹ مخالفان قشربندی، _____ را موجب برقراری روابط ظالمانه میان افراد و در نتیجه نابرابری می‌دانند. ۱۰ علم به نفس، علم توحید و علم به مبدأ و معاد، از _____ علوم شمرده می‌شوند. ۱۱ رویکرد انتقادی می‌خواهد ظرفیت افشاگری و رهایی‌بخشی را برای _____ نگه دارد.	
۲	ج) گزینه درست را انتخاب کنید. ۱۲ اگر جامعه را همچون طبیعت تصور کنیم و آن را دستاوردی انسانی ندانیم، فقط از کدام دانش می‌توان استفاده کرد؟ (۱) دانش عمومی (۲) دانش علمی (۳) دانش ابزاری (۴) ذخیره دانشی ۱۳ کدام ویژگی زیر بیانگر رویکرد طرفداران قشربندی اجتماعی است؟ (۱) از بین رفتن انگیزه رقابت (۲) ضروری دانستن رقابت (۳) اخذ مالیات (۴) دخالت دولت ۱۴ در دوره پسامدرن کدام هویت‌ها مورد تأکید و توجه قرار گرفت؟ (۱) محلی، ثبات و استمرار (۲) خرد، ملی و فردی (۳) خرد، محلی و فردی (۴) ملی، ثبات و استمرار ۱۵ به ترتیب ابوریحان بیرونی و ابن خلدون با کدام روش جوامع و فرهنگ‌ها را مطالعه می‌کردند؟ (۱) حسی و تجربی - عقلی (۲) عقلی - تفهیمی (۳) حسی و تجربی - انتقادی (۴) عقلی - حسی و تجربی	
۳	د) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۱۶ به چه علت جامعه‌شناسان شباهت‌های جامعه و پدیده‌هایی مانند ماشین و بدن انسان را برجسته می‌کنند؟ ۱۷ چرا مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده محدود می‌شود؟ ۱۸ از نظر ماکس وبر یک جامعه‌شناس در مورد کدام پدیده‌ها نمی‌تواند داوری علمی کند؟ ۱۹ جامعه‌شناسی انتقادی و تفسیری در ساختن جهان اجتماعی بر چه ویژگی تأکید می‌کنند؟ ۲۰ در دوره مدرن، هویت توسط چه کسانی تعریف می‌شود؟ ۲۱ علوم اجتماعی جهان اسلام برای تبیین‌های علمی جهان اسلام علاوه بر تجربه از چه منابعی استفاده می‌کند؟	

دی ۱۴۰۱

سؤالات امتحان نهایی نوبت دوم

تاریخ: ۱۴۰۱/۱۰/۲۲

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

رشته: علوم انسانی

درس: جامعه‌شناسی (۳)

ردیف	سؤالات	نمره								
۲۲	با توجه به شکل به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. الف) دلیل اعتبار بیشتر دانش علمی نسبت به دانش عمومی چیست؟ ب) دانش علمی و دانش عمومی چه نوع رابطه‌ای دارند؟	۱								
۲۳	پیامد هر یک از عبارات‌های زیر را بنویسید. الف) خلاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معانی (.....) ب) تعامل عالمان مسلمان با علوم اجتماعی مدرن (.....)	۱								
۲۴	هر یک از مثال‌های زیر به کدام یک از انواع عقل اشاره دارد؟ الف) معنای برخاستن یک فرد در جمع (.....) ب) ارزیابی وضعیت ارزش آزادی در روابط انسانی (.....) ج) درک عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی (.....)	۱/۵								
۲۵	با توجه به رویکردهای جامعه‌شناسی در هرصه سیاست و قدرت جدول زیر را کامل کنید.	۱/۵								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>رویکرد</th> <th>ارزش‌ها</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ج</td> <td>صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند</td> </tr> <tr> <td>انتقادی</td> <td>الف</td> </tr> <tr> <td>ب</td> <td>معنازدایی و ارزش‌زدایی از سیاست و قدرت</td> </tr> </tbody> </table>	رویکرد	ارزش‌ها	ج	صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند	انتقادی	الف	ب	معنازدایی و ارزش‌زدایی از سیاست و قدرت	
رویکرد	ارزش‌ها									
ج	صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند									
انتقادی	الف									
ب	معنازدایی و ارزش‌زدایی از سیاست و قدرت									
۲۶	ه) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. پیامد ظرفیت دآوری علوم اجتماعی درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی چیست؟	۵/۵								
۲۷	چرا امور سیاسی پدیده‌های خنثی نیستند؟ شرح دهید.									
۲۸	رویکرد انتقادی برای دفاع از اراده افراد، گروه‌ها و فرهنگ‌ها چه اعتقادی دارد؟									
۲۹	هلت پیدایش نظریه فمینیستی معاصر در علوم اجتماعی امروز چیست؟									
۳۰	آرمان‌های اجتماعی فقه اسلامی را ذکر کنید.									
۲۰	جمع نمره									

پاسخ سؤالات درس ۶

۵۳۱. صحیح
۵۳۲. غلط - برخی مدعی شدند که این نگاه‌های واسطه‌ای و ارزیابی‌های اخلاقی دست و پاگیر و مانع پیشرفت است.
۵۳۳. صحیح
۵۳۴. صحیح
۵۳۵. غلط - هرچه جوامع پیچیده‌تر شوند، سیاست نیز ضروری‌تر و البته پیچیده‌تر می‌شود.
۵۳۶. غلط - سیاست هم قانون است و هم قدرت و هر دو آن‌ها یا هم هستند.
۵۳۷. غلط - قدرت در گذشته، هیچ وقت مسئله اصلی سیاست نبوده است.
۵۳۸. صحیح
۵۳۹. صحیح
۵۴۰. غلط - در دوره مدرن، قدرت تبدیل به جوهر اصلی سیاست شده است.
۵۴۱. صحیح
۵۴۲. صحیح
۵۴۳. غلط - هر واحد از جامعه و هر کنش از افراد جامعه که در تنظیم اهداف جامعه مشارکت دارد یا قدرت سر و کار دارد، سیاسی به شمار می‌رود.
۵۴۴. صحیح
۵۴۵. غلط - سیاست توانایی محقق کردن اهداف یک نظام اجتماعی به شیوه کارآمد و مؤثر است و قدرت ضمانت اجرای هرگونه عمل جمعی است.
۵۴۶. غلط - این عبارت درباره قدرت است.
۵۴۷. غلط - جمله اول درباره قدرت است نه سیاست.
۵۴۸. صحیح
۵۴۹. غلط - از گذشته تا کنون ابزارهای اعمال قدرت تغییراتی کرده است.
۵۵۰. صحیح
۵۵۱. غلط - در قدرت اقناعی، تبعیت نشانه کار درست است.
۵۵۲. صحیح
۵۵۳. غلط - امروزه قدرت تنبیهی عمدتاً منحصر در دست دولت‌هاست و برخلاف گذشته کمتر خیری از نزاع‌ها و دعوای فردی شنیده می‌شود.
۵۵۴. غلط - سه منبع قدرت داریم: شخصیت، مالکیت و سازمان
۵۵۵. صحیح
۵۵۶. غلط - سازمان مهم‌ترین منبع قدرت در امروز است و ثروت به عامل قدرت وجه و شکوه می‌دهد.
۵۵۷. صحیح
۵۵۸. صحیح
۵۵۹. قدرت اجتماعی
۵۶۰. ارزش‌های واسطه‌ای
۵۶۱. ثروت
۵۶۲. سیاست - عمل سیاسی
۵۶۳. جوامع
۵۶۴. تدبیر و تنظیم امور - ضمانت اجرای قانون
۵۶۵. قدرت
۵۶۶. سیاست
۵۶۷. تنظیم اهداف جامعه
۵۶۸. سیاست
۵۶۹. سیاست - قدرت
۵۷۰. تنبیهی - تشویقی - اقناعی
۵۷۱. اجبار - پاداش
۵۷۲. دولت‌ها
۵۸۹. آن‌ها را ارزش‌های واسطه‌ای و پیش‌نیاز دستیابی به سعادت و کمال حقیقی می‌دانست.
۵۹۰. آن‌ها را ارزش‌های واسطه‌ای و پیش‌نیاز دستیابی به سعادت و کمال حقیقی می‌دانست از این رو هر سه آن‌ها را خوب و خیر قلمداد می‌کرد.

۵۱۸. الف) رویکرد تفسیری ب) قوم‌نگاری

۵۱۹. الف) آگوست کنت ب) ماکس وبر

۵۲۰. ویلهلم دیلتای: جهان اجتماعی نظم و قواعد خاصی دارد، اما انسان مانند موجودات طبیعی نیست. ← الف) رویکرد تفهیمی - تبیینی

علوم انسانی و اجتماعی دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را ندارند. ← ب) رویکرد تفسیری

تفسیر روش ویژه و مستقل علوم انسانی و اجتماعی به رسمیت شناخته شد. ← ب) رویکرد تفسیری

جامعه‌شناسی فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند. ← الف) رویکرد تفهیمی - تبیینی

دانش‌ها تولیدات اجتماعی و فرهنگی هستند. ← ب) رویکرد تفسیری

ما برای معنا دادن به جهان، دانش‌های خاص خود را پدید می‌آوریم. ← ب) رویکرد تفسیری

نمی‌توان درباره آرمان‌ها و ارزش‌ها که پدیده‌های نامحسوس و غیرتجربی‌اند، دآوری علمی کرد. ← الف) رویکرد تفهیمی - تبیینی

۵۲۱. الف) ۲/ب) ۱/ج) ۳

۵۲۲

رویکرد تفسیری

موضوع	روش	هدف
کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها	تفسیر (نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها)	معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی

۵۲۳. از نظر او آنچه جامعه‌شناسان از طریق مطالعه علمی می‌فهمند باید به روش تجربی اثبات شود و گرنه ارزش علمی ندارد. از این رو تفهیم را روش مستقلی برای علوم انسانی نمی‌داند.

۵۲۴. هرچند جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی نظم و قواعد خاصی دارد اما انسان‌ها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده‌های اجتماعی نیز یا پدیده‌های طبیعی تفاوت دارند.

۵۲۵. از نظر او جامعه‌شناس فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند، اما نمی‌تواند درباره آرمان و ارزش‌ها که پدیده‌های نامحسوس و غیرتجربی‌اند دآوری علمی کند.

۵۲۶. جامعه‌شناس می‌تواند ارزش‌های گروهی را بفهمد و توصیف کند اما نمی‌تواند درباره درست یا غلط بودن این عقاید و ارزش‌ها دآوری کند و به نقد یا اصلاح آن‌ها بپردازد. زیرا از نظر وبر یا این کار جامعه‌شناس از دایره علم خارج می‌شود و یا نام علم کار غیر علمی می‌کند.

۵۲۷. یا غلبه رویکرد تفسیری، تبیین در حاشیه تفسیر قرار می‌گیرد و علوم انسانی و اجتماعی دیگر دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را دارند و تفسیر به عنوان روش مستقل و ویژه علوم انسانی و اجتماعی به رسمیت شناخته می‌شود.

۵۲۸. رویکرد تفسیری در تقابل با رویکرد تبیینی بر این باور است که کنشگران براساس معنایی که در ذهن دارند دست به عمل می‌زنند بنابراین برای فهم زندگی اجتماعی باید از ظاهر پدیده‌ها عبور کرد و به معانی نهفته در کنش‌ها راه یافت.

۵۲۹. یکی از روش‌های کیفی است که در آن پژوهشگر برای مدتی یا قومی که قصد تحقیق درباره آن‌ها را دارد زندگی می‌کند، خود را در شرایط فرهنگی آن قوم قرار می‌دهد و کنش‌هایشان را تجربه می‌کند تا آن‌ها را بهتر بشناسد یا قوم‌نگاری نوعی پژوهش کیفی براساس مشاهده مشارکتی است که در آن محقق به دنبال پرده برداشتن از معنایی است که در کنش‌ها نهفته‌اند.

۵۳۰. یکی از روش‌های کیفی است که اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص مثلاً یک فرد یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصر به فرد بودن آن را نشان دهد، از این روش استفاده می‌کند.

۶۲۵. سازمان
۶۲۶. پیوند میان افراد و گروه‌های انسانی
۶۲۷. پیوند میان نقش‌ها، واحدها و ساختارهای اجتماعی
۶۲۸. اعمال قدرت اقماعی نیازمند وجود سازمان است.
۶۲۹. لازمه سازمان، پذیرفتن هدف‌های سازمان توسط افراد و اعضای آن است.
۶۳۰. سازمانی که اعضای آن به‌طور یکپارچه اهداف آن را قبول نداشته باشند و از آن صداهای مختلفی شنیده شود.
۶۳۱. به‌حدی که مالکیت و شخصیت، به پشت‌گرمی سازمان مؤثر واقع می‌شوند.
۶۳۲. انسجام اجتماعی: پیوند میان افراد و گروه‌های انسانی مانند رابطه همکاران و هم‌وطنان و هم‌کیشان.
- یکپارچگی نظام: پیوند میان نقش‌ها، واحدها و ساختارهای اجتماعی
۶۳۳. الف سیاست ب قدرت ج قدرت د قدرت ه سیاست
۶۳۴. برخی مدعی شدند که همین ارزیابی‌های اخلاقی و نگاه‌های واسطه‌ای به قدرت و ثروت، دست و پاگیر بوده و مانع توسعه و پیشرفت آن‌ها شده است. لذا بعد از آن بود که داوری اخلاقی درباره قدرت و ثروت نادیده گرفته شد تا با توسعه و گسترش آن‌ها زمینه آسایش و آرامش دنیوی بشر بیشتر فراهم شود. در این زمان دانش به علوم تجربی محدود شد و در خدمت همین کار گرفته شد اما دیری نپایید که در کنار نتایج خیره‌کننده و شگرف توسعه قدرت، ثروت و دانش پیامدهای دیگری مانند فقر، نابرابری، بی‌عدالتی، جنگ، سرکوب و... نیز آشکار شدند.
۶۳۵. نخستین واکنش و جنبش اجتماعی در برابر ثروت شکل گرفت. ثروت دیگر نه امری خنثی بلکه ریشه بسیاری از ظلم‌ها و شرارت‌ها قلمداد شد و مالکیت دزدی خوانده شد. واکنش دوم در مقابل دانش شکل گرفت و خوش‌بینی به آن نیز دچار تردید شد.
۶۳۶. دانش دیگر نه تنها راهنمای ما به سوی سعادت نبود، بلکه به همراه قدرت و ثروت رو به تاریکی و ظلمت می‌نهاد.
۶۳۷. از این پس پدیده‌ها برای انسان هیچ‌گونه معنا و ارزشی ندارند و انسان صرفاً به لذت و منفعت مادی که قدرت، ثروت و دانش برایش تولید می‌کنند، دل خوش می‌کند.
۶۳۸. این امر به این معنا نیست که همه حاکمان و قدرتمندان در عمل به چنین اندیشه و نگاهی پایبند بوده‌اند بلکه منظور این است که تلفی عمده فرهنگ‌ها و جوامع بشری از سیاست و قدرت اینگونه بود و البته سیاستمداران و قدرتمندان نیز حداقل در ظاهر، ناگزیر از توجه به چنین معنایی از قدرت و سیاست بودند.
۶۳۹. امروزه از ابزارهای تنبیهی کمتر از ابزارهای تشویقی استفاده می‌شود و از ابزارهای تشویقی نیز کمتر از ابزارهای اقماعی استفاده می‌شود.
۶۴۰. از سویی انتظار می‌رود افراد مطمئن شوند که از ناحیه هیچ فرد یا گروهی مورد ضرب و ستم و تنبیه قرار نمی‌گیرند و از سوی دیگر هیچ‌کس نباید به‌صورت خودسرانه به اعمال خشونت و تنبیه میادرت کند.
۶۴۱. از سویی انتظار می‌رود افراد مطمئن شوند که از ناحیه هیچ فرد یا گروهی مورد ضرب و ستم و تنبیه قرار نمی‌گیرند و از سوی دیگر هیچ‌کس نباید به‌صورت خودسرانه به اعمال خشونت و تنبیه میادرت کند، از این رو برخلاف گذشته کمتر خیر از نزاع‌ها و دعوای فردی و دسته‌جمعی به گوش می‌رسد.
۶۴۲. دولت هم مانند مردم برای زندگی به پول احتیاج دارد و باید منابع مالی داشته باشد تا بتواند خدمات خود را انجام دهد و کشور را مجهز کند.
۶۴۳. غلط - کاملاً برعکس است.
۶۴۴. صحیح
۶۴۵. صحیح
۶۴۶. غلط - ما نمی‌توانیم نتایجی را که از بررسی یک جامعه به دست آورده‌ایم به همه جوامع دیگر تعمیم دهیم.
۶۴۷. صحیح
۶۴۸. غلط - این مطلب درباره جامعه‌شناسی انتقادی صادق نیست.
۶۴۹. صحیح
۶۵۰. صحیح
۶۵۱. ارزشی
۶۵۲. بهتر - بدتر
۶۵۳. پدیده‌های خنثی
۶۵۴. جهان‌شمول

۵۹۱. دانش را کاملاً خوب، ثروت را خاکستری یا خنثی و قدرت را بیشتر منفی ارزش گذاری می‌کرد.
۵۹۲. وقتی انسان‌ها با هم زندگی می‌کنند، این تفاوت‌ها می‌تواند باعث اختلاف‌ها و تضادهایی میان آن‌ها شود.
۵۹۳. تصمیم‌گیری درباره مسائل مشترک و رفع اختلاف‌ها و تضادها میان افراد و گروه‌هایی که با هم زندگی می‌کنند، سیاست و عمل سیاسی را پدید می‌آورد.
۵۹۴. هرچه زمان می‌گذرد، جوامع پیچیده‌تر می‌شوند و سیاست نیز ضروری‌تر و پیچیده‌تر می‌شود.
۵۹۵. تدبیر و تنظیم امور - ضمانت اجرای قانون
۵۹۶. هردو ۵۹۷. قدرت ۵۹۸. به قانون کاهش یافته
۵۹۹. باید از قدرت استفاده کرد یا حداقل باید تهدید کرد که در صورت تخلف از قانون، از قدرت استفاده می‌شود.
۶۰۰. قدرت
۶۰۱. وسیله و ابزاری برای تحقق اهداف و فضیلت‌های اخلاقی
۶۰۲. نشانه اینکه سیاستمداران و قدرتمندان حداقل در ظاهر ناگزیر از توجه به معنای مثبت از قدرت و سیاست بوده‌اند.
۶۰۳. خود قدرت صرف نظر از اینکه وسیله تحقق اهداف و غایات اخلاقی باشد، مستقلاً دارای اهمیت شده است.
۶۰۴. با هدف سعادت و فضیلت داوری نمی‌شود بلکه بیشتر با آرمان پیروزی، موفقیت و تسلط ارزیابی می‌گردد.
۶۰۵. در گذشته سیاست، محدوده حکومت و دولت به حساب می‌آمد ولی امروزه تمامی جامعه می‌تواند قلمرو سیاست باشد.
۶۰۶. به این معنا نیست که هر نگاه به جامعه و هر وجهی از جامعه سیاسی باشد.
۶۰۷. سیاست مجموعه روش‌هایی است که هرواحد اجتماعی برای تحقق اهداف جمعی به کار می‌گیرد. یا سیاست قدرت محقق کردن اهداف یک نظام اجتماعی به شیوه کارآمد و مؤثر است.
۶۰۸. ضمانت اجرای هرگونه عمل جمعی یا امریت نهادینه شده در جامعه است که هر موقع از کار بیفتد از زور استفاده می‌شود.
۶۰۹. هر موجودی بتواند کاری را با آگاهی و اراده انجام دهد دارای قدرت است و از این رو انسان کنشگری قدرتمند است.
۶۱۰. هنگامی که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر گذارد و کار ارادی آن‌ها را به خدمت بگیرد.
۶۱۱. در هردو، پیروی‌کننده نسبت به تبعیت خود آگاهی دارد.
۶۱۲. در قدرت تنبیهی به دلیل اجبار و در مورد دوم برای پاداش پیروی می‌کند.
۶۱۳. قدرت اقماعی برخلاف این دو با تغییر در نگرش و اعتقاد فرد تابع قدرت، اعمال می‌شود.
۶۱۴. تشویق، تنبیه و اقماع
۶۱۵. تبعیت نشانه کار درست است به گونه‌ای که پیروی‌کننده در مواردی متوجه تبعیت و پیروی خود نمی‌شود.
۶۱۶. دولت‌ها ۶۱۷. شخصیت، مالکیت و سازمان
۶۱۸. ظرف‌ها و قالب‌هایی هستند که ابزار سه‌گانه قدرت، درون آن‌ها شکل می‌گیرند و اعمال می‌شوند.
۶۱۹. خصلت‌های جسمانی، فکری، بیانی، اخلاقی، هوش، جاذبه یا دیگر ویژگی‌های شخصیتی است که موجب دست یافتن به یک یا چند ابزار قدرت می‌شود.
۶۲۰. در روزگار کنونی، شخصیت یا قدرت اقماعی نزدیکی بیشتری دارد.
۶۲۱. توانایی ترغیب یا ایجاد پلور
۶۲۲. وجهه و تسکوهی به فرد عامل قدرت می‌دهد که همان اراده و قاطعیت اوست و می‌تواند موجب اطاعت اقماعی دیگران شود.
۶۲۳. مسلماً با قدرت تشویقی قرابت بیشتری دارد.
۶۲۴. جمع کسانی که منافع، ارزش‌ها یا برداشتهای مشترکی دارند.

پاسخ سؤالات درس ۷

۶۸۳. صحیح
۶۸۴. صحیح
۶۸۶. غلط - مزایای اجتماعی قدرت ثروت و دانش هستند.
۶۸۷. صحیح
۶۸۸. غلط - این عقیده جامعه‌شناسان رویکرد اول است.
۶۸۹. صحیح
۶۹۰. غلط - این عقیده طرفداران قشریندی است نه مخالفان آن.
۶۹۱. صحیح
۶۹۲. غلط - عدالت اقتصادی اهمیت دارد نه عدالت اجتماعی.
۶۹۳. صحیح
۶۹۴. غلط - تأکید موافقان قشریندی بر کار کردهایش آن را تأیید و تثبیت می‌کند.
۶۹۵. صحیح
۶۹۶. غلط - زندگی اجتماعی انسان دو وجه دارد.
۶۹۷. قشریندی
۶۹۸. نابرابری‌های طبیعی
۶۹۹. تفاوت‌های اسمی
۷۰۰. تفاوت‌های رتبه‌ای
۷۰۱. قدرت - ثروت
۷۰۲. اسمی
۷۰۸. مالکیت خصوصی - مالکیت خصوصی
۷۰۹. حذف مالکیت خصوصی
۷۱۰. عدالت اجتماعی
۷۱۱. نقطه آغاز رقابت - نقطه پایان رقابت
۷۱۲. رهاسازی - کنترل
۷۱۳. گزینه ۴
۷۱۴. گزینه ۴
۷۱۵. گزینه ۴
۷۱۸. گزینه ۴: دقت کنید که همه موارد ذکر شده در صورت سؤال از تفاوت‌های رتبه‌ای هستند که برخی نابرابری طبیعی و برخی اجتماعی‌اند.
۷۱۹. گزینه ۴
۷۲۰. گزینه ۳
۷۲۳. گزینه ۱: مزایای اجتماعی عبارت است از قدرت، ثروت و دانش.
۷۲۴. گزینه ۲
- نکته:** توجه کنید که عدالت اجتماعی، بسیار متفاوت از عدالت اقتصادی است و نباید با هم اشتباه گرفته شوند.
۷۲۵. مخالفان قشریندی گمان می‌کنند اگر مالکیت خصوصی از بین برود، دیگر طبقه پایین نخواهیم داشت و بدین ترتیب شرایط همه یکسان خواهد شد.
۷۲۶. قشریندی اجتماعی
۷۲۷. دولت نیازهای ضروری همه افراد مانند خوراک، پوشاک و مسکن را تأمین کند یا از ثروتمندان مالیات بگیرد و از آن برای رفع فقر در جامعه استفاده کند.
۷۲۸. این است که مزایای اجتماعی یعنی ثروت قدرت و دانش به صورت نابرابر میان افراد توزیع شده‌اند.
۷۲۹. انگیزه رقابت از بین می‌رود و تلاش و کوشش بیشتر افراد توانمند نادیده گرفته می‌شود.
۷۳۰. نابرابری اجتماعی
۷۳۱. نمی‌توان افراد را بر اساس این تفاوت‌ها رتبه‌بندی کرد.

۶۵۵. معنزدایی - ارزش‌زدایی
۶۵۷. مرگ سیاست - بن‌بست زندگی انسان
۶۵۸. گزینه ۱
۶۵۹. گزینه ۱
۶۶۰. یا به قصد تغییر وضع موجود یا به هدف حفظ آن انجام می‌شود.
۶۶۱. سابقه تاریخی اعمال تنبیهی قدرت
۶۶۲. یا رویکردی عالمانه و انتقادی تا شرعی، اخلاقی و قانونی بودن آن‌ها را دریابیم.
۶۶۳. دستیابی به فضیلت‌های فردی و سعادت همگانی است.
۶۶۴. چون فضیلت و سعادت در زندگی خوب و جامعه خوب به دست می‌آید.
۶۶۵. یعنی امور سیاسی همواره مورد تأیید یا رد، انتخاب یا طرد، ستایش یا نکوهش انسان‌ها قرار می‌گیرند.
۶۶۶. یعنی قوانین طبیعت در همه مکان‌ها و زمان‌ها یکسان‌اند.
۶۶۷. دست بستن از آرمان داور علمی ارزش‌های اجتماعی
۶۶۸. الف قدرت ب تشویقی ج اقتدای د دانش
۶۶۹. الف تبیینی ب انتقادی ج انتقادی ب تفسیری ه تفسیری
۶۷۰. الف - ب ؟ ج - د + ه + و +
۶۷۱. الف لیبرال دموکراسی ب جمهوری اسلامی ج جمهوری اسلامی
د لیبرال دموکراسی ه جمهوری اسلامی
۶۷۲. رویکرد تفهیمی - تبیینی: در مطالعه سایر جوامع و فرهنگ‌ها به معنای فرهنگی آن‌ها توجه نمی‌شود و آن‌ها از منظر غرب یا شرق مطالعه می‌شوند و معنای پدیده‌های سیاسی و اجتماعی در آن فرهنگ‌ها به درستی دریافت نمی‌شود.
رویکرد تفسیری: تعدد و تنوع فرهنگ‌ها و جوامع معاصر و قدیمی، علوم اجتماعی را درگیر مطالعات پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده می‌سازد. البته فرهنگ‌های مختلف به مرزهای خودشان محدود نمانده و ما را ناگزیر از مقایسه ارزش‌ها برای تشخیص ارزش‌های صحیح از غلط ساخته است. اما اگر علوم اجتماعی مجبور باشد هر فرهنگ را از منظر مردمی که آن را پذیرفته‌اند بررسی کند، امکان مقایسه و داور فرهنگی ارزش‌ها از دست می‌رود.
۶۷۳. جامعه‌شناسی تفسیری، سیاست و قدرت را پدیده‌های معنادار و ارزشی می‌داند اما صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند و نمیتواند برای مقایسه آن‌ها یا یکدیگر و تشخیص درست از غلط یا خوب از بد، ملاک و معیاری به دست آورد.
۶۷۴. جامعه‌شناسی تبیینی یا منحصر کردن علم به علوم تجربی که صرفاً موضوعات مادی و محسوس را مطالعه می‌کند، ارزش‌های انسانی از جمله ارزش‌های سیاسی را که تماماً مادی و محسوس نیستند، قابل مطالعه علمی نمی‌داند و ناگزیر با معنزدایی و ارزش‌زدایی از سیاست و قدرت و فروکاستن آن‌ها به پدیده‌های مادی و فاقد معنا، از شناخت واقعی آن‌ها باز می‌ماند.
۶۷۵. باید سایر فرهنگ‌ها و جوامع را نیز مطالعه کنیم. در اینجا هم ممکن است خطای دیگری پیش بیاید بدین صورت که در مطالعه سایر جوامع و فرهنگ‌ها به معنای فرهنگی آن‌ها توجه نکنیم و آن‌ها را مثلاً از منظر غرب یا شرق مطالعه کنیم و معنای پدیده‌های اجتماعی و سیاسی در آن فرهنگ‌ها را به درستی دریافت نکنیم. برای جلوگیری از این خطا باید بکوشیم جوامع و فرهنگ‌ها را از منظر خودشان مطالعه کنیم.
۶۷۶. مطالعه جوامع از منظر خودشان یعنی با رویکرد تفسیری به بررسی آن‌ها بپردازیم. در این صورت با مشکل دیگری مواجه می‌شویم: تعدد و تنوع فرهنگ‌ها و جوامع معاصر و قدیمی، علوم اجتماعی را درگیر مطالعات پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده می‌سازد.
۶۷۷. هیچ کدام از این دو رویکرد نمی‌توانند ملاک و معیاری برای ارزیابی و داور علمی درباره قدرت و سیاست و ارزش‌های سیاسی پشت سر آن‌ها به دست آورند. به همین دلیل جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند که این دو رویکرد محافظه‌کارند.
۶۷۸. لیبرالیسم به معنای مجاز دانستن همه امور برای انسان است.
۶۷۹. آزادی
۶۸۰. به این معناست که مردم خودشان سرنوشت سیاسی خود را مشخص می‌کنند.
۶۸۱. نشانگر این است که فعالیت مردم و نظام سیاسی بر اساس عقاید و ارزش‌های اسلامی سازمان می‌یابد.
۶۸۲. حاکمیت اکثر مردم بر اساس خواست و میل خودشان

۳۴. متفکران مسلمان، دانش علمی را به دانش حسی و تجربی محدود نمی‌کنند از این رو برخلاف رویکرد تفسیری، تفسیر را در مقابل یا تبیین نمی‌دانند بلکه هر تفسیری را نوعی تبیین به‌شمار می‌آورند زیرا تفسیر را هم نیازمند استدلال می‌دانند. (۱)

جامعه‌شناسی	علوم اجتماعی جهان اسلام
تفسیری	تفسیر را نوعی تبیین و استدلال عقلانی می‌شمارد و به همین دلیل تفسیر و تبیین در تقابل باهم قرار نمی‌گیرند.

پاسخ آزمون شماره ۷ نیمسال دوم / دی ۱۴۰۱

۱. صحیح (۰/۲۵)
۲. غلط - کسانی که از دانش علمی برخوردارند می‌توانند راه‌حل صحیحی برای مسائل پیدا کنند. (۰/۲۵)
۳. صحیح (۰/۲۵)
۴. غلط - جامعه‌شناسی کلان به مطالعه ساختارها می‌پردازد. (۰/۲۵)
۵. نظم اجتماعی (۰/۵) ۹. مالکیت خصوصی (۰/۵)
۶. وضع موجود (۰/۵) ۱۰. نافع‌ترین (۰/۵)
۷. نظم موجود (۰/۵)
۸. معانی نهفته (۰/۵) ۱۱. علوم اجتماعی (۰/۵)
۱۲. گزینه «۳»: دانش ایزاری (۰/۵)
۱۳. گزینه «۲»: ضروری دانستن رقابت (۰/۵)
۱۴. گزینه «۳»: خرد، محلی و فردی (۰/۵)
۱۵. گزینه «۴»: عقلی - حسی و تجربی (۰/۵)
۱۶. موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی (۰/۵)
۱۷. نادیده گرفتن معنای کنش (۰/۵)
۱۸. آرمان‌ها و ارزش‌ها (۰/۵) ۲۰. دولت - ملت‌ها (۰/۵)
۱۹. توانایی و خلاقیت افراد (۰/۵) ۲۱. عقلانی و وحیانی (۰/۵)
۲۲. الف امکان‌آزمایی دانش علمی (۰/۵) ب رابطه متقابل (اشاره به این عبارت نیز صحیح است: بر یکدیگر اثر گذاشته‌اند و هم‌اثر می‌پذیرند و به مرور متناسب می‌شوند). (۰/۵)
۲۳. الف پیدایش فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف (۰/۵) ب فراهم آوردن زمینه طرح نظریات جدید (۰/۵)
۲۴. الف عقل تفسیری (۰/۵) ب عقل انتقادی (۰/۵) ج عقل ایزاری (۰/۵)
۲۵. الف یافتن راهی برای داور علمی درباره ارزش‌های اجتماعی (۰/۵) ب رویکرد تبیینی (۰/۵) ج رویکرد تفسیری (۰/۵)
۲۶. فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌کنند. (۱)
۲۷. زیرا امور سیاسی همواره مورد تأیید یا رد، انتخاب یا طرد، ستایش یا تکوین انسان قرار می‌گیرند. (۰/۵) به‌علاوه امور سیاسی همواره از انسان‌ها اطاعت، وفاداری و تصمیم می‌خواهد. (۰/۵)
۲۸. اراده فرد یا گروهی نباید بر فرد یا گروه دیگری تحمیل شود (۰/۵) یا فرهنگی از گستره جغرافیایی و محدوده تاریخی خود فراتر رود و بر فرهنگ دیگری اعمال سلطه کند. (۰/۵)
۲۹. هیچ فرهنگ و هویتی نمی‌پسندد که موضوع نظریه‌هایی باشد که در زمینه فرهنگی و تاریخی دیگری شکل گرفته‌اند (۰/۵) و هر گروه، جامعه و فرهنگی می‌خواهد از چشم خودش به خود بنگرد و نه از چشم دیگران. (۰/۵)
۳۰. (۱) مدارای اجتماعی یا مسلمانان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیزند. (۰/۵) (۲) دفاع از مرزهای اسلامی در برابر تجاوز متجاوزان (۰/۵) (۳) تلاش برای تحقق و گسترش عدالت (۰/۵)

۸. پسامدرن (۰/۵)
۹. علم نافع (۰/۵)
۱۰. امت اسلامی (۰/۵)
۱۱. گزینه «۳» (۰/۵)
۱۲. گزینه «۴» (۰/۵)
۱۳. گزینه «۲» (۰/۵)
۱۴. گزینه «۳» (۰/۵)
۱۵. گزینه «۱» (۰/۵)

۱۶. در تعارض ذخیره دانشی جوامع، ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود. دانش عمومی به‌طور همه‌جانبه از دانش علمی حمایت نمی‌کند. دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست می‌دهد. (یک مورد کافی است). (۰/۵)

۱۷. جامعه‌شناسی خرد، پدیده‌های اجتماعی خرد مانند کنش اجتماعی را مطالعه می‌کند. (۰/۵)
۱۸. نظم اجتماعی در نتیجه قواعدی برقرار می‌شود که ما انسان‌ها برای یا هم زندگی کردن پذیرفته‌ایم. (۰/۵)
۱۹. برای فهمیدن دلالت‌های کنش باید به زمینه فرهنگی که کنشگر در آن عمل می‌کند، مراجعه کنیم. (۰/۵)
۲۰. نادیده گرفتن معنای کنش سبب شده است که بیشتر مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود شوند. (۰/۵)
۲۱. پذیرفتن هدف‌های سازمان توسط افراد و اعضای آن (۰/۵)
۲۲. (۰/۵)

رویکرد فارابی	رویکرد ابن‌خلدون
انتقادی است.	تبیینی و محافظه‌کار است.

۲۳. عقل عملی، واقعیت‌هایی را که با آگاهی و اراده انسان به‌وجود می‌آیند، مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها، شناسایی می‌کند. مثلاً خوبی عدالت و بدی ظلم را می‌شناسد، این عقل علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد. (۰/۵)
۲۴. الف) دانش عمومی (۰/۲۵) / ب) بی‌نظمی (۰/۲۵) / ج) همراهی همدلانه (۰/۲۵) / د) هویت‌زدایی (۰/۲۵)
۲۵. الف رویکرد تفسیری (۰/۲۵) ب رویکرد انتقادی (۰/۲۵)
۲۶. الف مطالعه موردی (۰/۲۵) ب قوم‌نگاری (۰/۲۵)
۲۷. الف مدل تکثرگرا (۰/۲۵) ب الگوی مطلوب قرآنی (الگوی تعارف هویت‌ها) (۰/۲۵)
۲۸. الف کنش سیاسی (۰/۲۵) ب سیاست و قدرت را پدیده‌های معنادار و ارزشی می‌داند اما صرفاً به توصیف ارزش‌های سیاسی مختلف بسنده می‌کند. (۰/۲۵)
۲۹. علوم اجتماعی ظرفیت داور درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را نیز دارند، علوم اجتماعی درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آن‌ها کمک می‌کنند که از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند از این رو علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردارند. (۱)
۳۰. جامعه‌شناسی تفسیری، امور سیاسی را پدیده‌هایی معنادار و ارزشی می‌داند، اما صرفاً به توصیف ارزش‌ها و نظام‌های سیاسی بسنده می‌کند و ملاک و معیاری برای ارزیابی علمی آن‌ها ارائه نمی‌دهد. (۱)
۳۱. جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند گاهی جهان اجتماعی و ساختارهای آن‌ها که به دست خود انسان‌ها ایجاد شده‌اند سازندگان خود را زیر سلطه درمی‌آورند. بی‌توجهی به ساختارهای اجتماعی و نادیده گرفتن آن‌ها به معنای چشم‌پوشی از آثار و پیامدهای مخرب آن‌هاست زیرا انتقاد از ساختارهای اجتماعی را ناممکن می‌سازد و در نتیجه امکان کنترل آثار مخرب آن‌ها از دست می‌رود. (۱)
۳۲. از درون رویکرد تفسیری جریان دیگری شکل می‌گیرد که راه‌هایی انسان را نه از درون علم که در بیرون علم جست‌وجو می‌کند و معتقد است خود علم با درست و غلط دانستن و خوب و بد کردن امور، سلطه‌گری می‌کند زیرا خوب را به معنای خوب بودن برخی افراد و گروه‌ها و بد را بد بودن برخی دیگر از انسان قلمداد می‌کند. (۱)
۳۳. قارایی جامعه‌ای را که بر محور علم سازمان یافته باشد مدینه فاضله می‌نامد. مدینه فاضله جامعه آرمانی مورد نظر اوست. علم در مدینه فاضله به علم تجربی محدود نمی‌شود و علوم عقلی و وحیانی را نیز دربر می‌گیرد. (۱)